



GLÆDELIG  
JUL...

FREDDY  
2013

# JULHUMMEROP

32. ÅRGANG • JULEN 2013



# Præsentation af årets forsidekunstner

## Freddy Nielsen

Lilleskovvej 6 · 5690 Tommerup  
Tlf: 6476 2230 · Mobil: 2512 2545  
E-mail: freddy-n@mail.dk

Atelier åbent efter aftale.

Scenograf  
Dekorator  
Musiker  
Kunstmaler  
Maskinarbejder  
Flymekaniker

*Billedet på forsiden er inspireret af juledekorationen på sybordet som jeg husker den fra sidste årtusind. Dekorationen var udført i vat, gips og "fehår". Nisserne var fremstillet af kulørte piberensere. Nisserne er ren fiktion uden relation til nulevende.*



## Blå Bog:

Freddy Lykke Nielsen født 1939 i Odense, kom til Tommerup i 1943 i forbindelse med faderens arbejde som formand i finspinderiet på Tommerup Hørfabrik.

Har gået på Det Fynske Kunst akademi hos Kuelborg sammen med bl.a. Harvig Martin.

Har gennem årene tegnet masser af af tegninger til tidsskrifter, aviser og plakater.

Har været mdl. af Randgruppen i en del år og deltaget i maleriudstillinger på institutioner og gallerier.

Efter 10 år i Jylland tilbage til Fyn og har her været Scenograf 7 år på Frøbjerg Festspil, H.C Andersen Festspil i Odense og Wilhelms Borg.

Desuden 12 år børneteater og alle Cabarererne under Frøbjerg Festspil.



JUL I TOMMERUP  
udgivet af  
Lions Club Tommerup

Redaktion:  
Finn Petersen  
Hans Petersen  
Søren S. Madsen  
Kjeld Makholt

Oplag:  
3.700  
ISSN:  
0906-7701

Billedmateriale:  
Forside: Freddy Nielsen  
Øvrigt billedmateriale  
af forfattere m.fl.

Tryk:  
Vissenbjerg-Tommerup Tryk A/S  
Vagtenvænget 10, 5610 Assens  
www.vissenbjergtryk.dk  
www.tommeruptryk.dk

Internettet:  
Find Jul i Tommerup på  
www.julitommerup.dk  
Lions Tommerup:  
www.tommerup.lions.dk

# Kære Tommerupborgere

Ja, så er det atter ved at være tid for årets største højtid og med den, udsendelsen af "Jul i Tommerup".

## Aktiviteter

Som bekendt har Lions Club Tommerup en række aktiviteter hen over året med det formål, at skaffe penge til humanitære formål både internationalt, men i særdeleshed også lokalt.

En af aktiviteterne er udsendelsen af dette blad, som giver et væsentligt bidrag til de ca. 75.000,- kr.

Lions Club Tommerup hvert år kan gøre godt med hos betrængte medborgere, men det er kun muligt fordi vi igen i år har mødt en utrolig velvillighed og forståelse fra vore annoncører og øvrige samarbejdspartnere, så tusind tak for det.

En anden Aktivitet der også efterhånden er blevet til en tradition er årets fugleskydning der finder sted i august måned og hvor 75 – 100 mennesker mødes og har en hyggelig dag sammen.

Af øvrige aktiviteter kan nævnes vores tombola og motorcykeltræf på Lilleskov teglværk i sommerhalvåret og endelig, ikke at forglemme, Loppemarkedet som afholdes i samarbejde med Lilleskov Teglværk. Afviklingen af loppemarkedet har fra i år fået en lidt anden organisatorisk form end tidligere idet opgaverne nu er

fordelt således, at det er Lions-folk der står for indsamlingen af effekter og Teglværks-folk der står for selve loppemarkedet, der jo afholdes den første søndag i september.

## Forsiden

Forsiden af "Jul i Tommerup" er i år tegnet af den, af mange kendte lokale kunstner, Freddie, som man kan læse mere om andet sted på siden.



## Lidt om Lions Club

Lions er som bekendt en international organisation hvis motto er "we serve" – "vi

er til tjeneste", men ud over, at vi selvfølgelig efter bedste evne forsøger, at leve op til vores motto er den enkelte Lionsclub også et sted hvor medlemmerne hygger sig, både med de aktiviteter vi har og med de foredrag, virksomhedsbesøg m.v. der finder sted, og ikke mindst blot i hinandens selskab.

Vi har valgt, at Lions Club Tommerup, i hvert fald indtil videre, er en ren mandeklub.

Skulle der blandt vore læsere være nogen, der kunne tænke sig, at være en del af vores fællesskab og deltage i vores arbejde er man meget velkommen til, at udtrykke sin interesse over for ethvert medlem af Klubben, som så vil formidle det videre forløb frem til en optagelse.

## Tak

Jeg vil gerne endnu en gang takke alle der har været med til, at skabe et blad der er med til, at gøre vores humanitære arbejde i Lions muligt.

## Glædelig jul

Alle vore læsere ønskes en rigtig Glædelig Jul og et Godt og Lykkebringende Nytår 2014.

*Julehæfteudvalget  
Lions Club Tommerup*

## Lions Club Tommerup, en organisation der gør en forskel i lokalområdet !

Lions Club Tommerup indsamler penge i løbet af året, ved mange arrangementer, støttet af erhvervslivet på Tommerup egnen, og ikke mindst af de mange Tommerup beboere !

Tak for jeres støtte !

### 0% til administration – det er Lions

1 krone indsamlet, betyder 1 krone doneret til gode formål !

Administrationen af vores lokale klub, betaler vi medlemmer selv for, og det betyder at så mange som muligt af indsamlede midler, nemlig 100%, kan doneres til gode formål.

### Vi støtter både lokalt og internationalt

Vi støtter mange formål i lokalområdet, og vi kan nævne, studierejser, legepladser, hjælp til selvbetaling til skoleudflugt for mindrebemidlede, hjertestartere, ældre-arrangementer, sports- og fritidsklubber, og mange flere.

### Send en ansøgning

I kan også søge, hvis I ønsker økonomisk støtte til et godt formål ! Send en ansøgning til: medlem.21424@lions.dk eller gå ind på vores hjemmeside [www.tommerup.lions.dk](http://www.tommerup.lions.dk) og se hvordan.

Med ønsket om en glædelig jul, og et godt nytår

*Kenneth Thomsen  
President  
Lions Club Tommerup*



# Der skal handling bag visioner – og det er der i Assens Kommune



Af Finn Brunse,  
Borgmester

**Visioner uden handling er blot en drøm. Handling uden visioner får bare tiden til at gå. Visioner sammen med handling kan ændre verden.**  
(Anonym)

Tak for ordet her i Lions julehæfte 2013, som jeg har valgt at indlede med et kort citat. Det er jo sådan med citater, at man oftest får det største udbytte, når citatet er læst et par gange. Så jeg vil foreslå, at du lige læser citatet en gang til... Og så er du klar til dette forord:

Hvis vi skifter det sidste ord ”verden” ud med ”Assens Kommune”, synes jeg ovenstående citat er ret rammende for vores arbejde med Assens Kommunes Vision 2018 – Vilje til Vækst.

## For hvad er en vision uden handling? Og hvad er en vision uden opbakning?

Assens Kommunes borgere har i den grad vilje til vækst – og bakker, mere eller mindre bevidst, op om Vision 2018.

For at illustrere min påstand, vil jeg gerne invitere jer på en tur i luftballon over Assens Kommune, sådan en helt almindelig lørdag formiddag i efteråret. Hvis vi tager en kikkert med og zoomer ind, ser jeg Vilje til Vækst over alt:

Vi flyver over legeområdet Galaksen i Nårup, hvor fem driftige Nårup-borgere er i fuld gang med at reparere forsamlingshusets tag. Madkurven og børnene er med og humøret er højt.

Længere mod syd – i Haarby – vrirler det med unge mennesker på Algade, hvor Projekt 48 Timer er ved at nærme sig sin afslutning. De unge mennesker kommer fra Erhvervsakademiet Lillebælt, hvor de i to døgn har arbejdet med byfornyelse i Haarby.

Vores luftballontur slutter ude ved vandet, i Assens, hvor Pulsen ved Arena Assens er fyldt med orange veste. Årets største løb er netop skudt i gang, hvor 900 deltagere i alle aldre og kondital er i gang.

Vi kunne også flyve til Brylle, Snave, Vissenbjerg eller Verninge. Alle steder bliver der denne lørdag formiddag handlet, leget, grint og svedt. Det er nemlig jer, borgerne i Assens Kommune, der er med til at sætte handling bag visionens ord om Vilje til Vækst. Når vi handler lokalt, bruger de lokale håndværkere og lægger nogle frivillige

timer i forsamlingshuset eller børnehaven, er vi med til at sætte handling bag visionen om at skabe vækst i Assens Kommune.

## En tur i helikopteren

Efter vores tur i luftballonen, vil jeg invitere på en tur op i de lidt højere luftlag. Når helikopteren letter, får vi et overblik over nogle af de konkrete ting der er sat i søen, for at skabe vækst i Assens Kommune.

## Flere vil bo i Assens Kommune

Det er ingen hemmelighed, at vi har en skøn og varieret natur her i Assens Kommune. En natur, der i den grad indbyder til at aktivt friluftsliv for hele familien. Netop disse to områder er der blevet arbejdet med i den kommende natur- og friluftsstrategi. Mange borgere har givet deres besyv med, og jeg er helt sikker på, at ved at skabe rammerne i naturen for den aktive familie, får vi flere til at flytte til Assens Kommune.

Nogle vil bo på landet og andre i en af vores byer. Og med rette. I Tommerup har vi Fyrtårn Tommerup, blandt andet med et helt nyt bibliotek. Fyrtårnet skaber rammerne for turen i svømmehallen, afholdelse af messer og selskaber, håndboldkampe, fodboldkampe, fødselsdage – ja, jeg kan blive ved. Der er vitterligt tale om et attraktivt fyrtårn i Tommerup, hvor det næsten døgnåbne bibliotek byder inden for i lyse og hyggelige lokaler.

Flere har mod på at bygge nyt igen, nu hvor der gradvist kommer mere gang i hjulene. Med den nye store udstykning på Højsletten i Tommerup St., kan vi efterkomme ønskerne efter byggegrunde på Højfyn. I Tommerup St. er man tæt på Odense, hvor vi ved, at en del af vores tilflyttere kommer fra. Der er ikke noget at sige til, at Tommerup-området trækker. Her er jo alt hvad hjertet begærer, ikke mindst for børnefamilien. Blandt andet ser en helt ny institution dagens lys, når Overmarksgården og Solbakken bliver slået sammen i nye bygninger med plads til 150 børn.

Er man som tilflytter endnu ikke overbevist om, at Assens Kommune er det rigtige sted at bosætte sig, vil jeg anbefale at slå vejen forbi hjemmesiden [www.flyttilassens.dk](http://www.flyttilassens.dk). Her har vi samlet en oversigt over mange af de ting vi har at byde på her i kommunen.

## Vækst og Udvikling

Vi vil virksomhederne her i kommunen og en af de måder vi understøtter det på, er ved at gøre kontakten mellem virksomheden og kommunen nem og enkel. Vi har derfor etableret Erhvervskontakten, der blandt andet sikrer de erhvervsdrivende én kontakt

til kommunen, der følger dem gennem hele sagsforløbet.

Et område hvor der de næste år også udvikles, er området vest for Tommerup. Området på ca. 40 ha. skal planlægges, så det kan udvikles til et nyt bæredygtigt og attraktivt boligområde. Områdets kupe-rede terræn og mange sydvendte skrænter giver spændende muligheder for solenergi og for at bo tæt på naturen. Området udvikles i tæt samspil med borgere, erhvervsliv og andre interessenter i Tommerup og Tommerup St.

## Alle får uddannelse

I Assens Kommune har vi et ambitiøst mål om at alle får en uddannelse. Målet er ambitiøst, ja, men ikke urealistisk. Vigtigt er det i hvert fald, da flere og flere ufaglærte jobs forsvinder fra Danmark, hvorfor behovet for uddannelse bliver større og større. Jeg vil fremhæve tre projekter der støtter dette mål.

Først og fremmest fik vi i år en direkte uddannelsesrute fra Assens til Odense. I samarbejde med Fynbus kan de unge hoppe på uddannelsesbussen, der kun er til for dem, og som dermed sparer dem både transporttid og busskift.

I Glamsbjerg, der jo er uddannelses-by par excellence, arbejdes der på et ungdomskulturhus i år og næste år. Huset bliver et samlingssted, ikke kun for Glamsbjergs ungdomsmiljø, men også for de mange unge mennesker der kommer til Glamsbjerg hver dag, for at gå på de mange ungdomsuddannelser.

Endelig vil jeg fremhæve vores tværgående ungeindsatser i kommunen, hvor der bliver taget hånd om den enkelte unges mulighed for at få en uddannelse og dermed, på sigt, et job.

Nu har vi både været en tur i luftballon og helikopter over Assens Kommune – og udsigten var god hvis du spørger mig!

Beskæftigelsen er på vej op, der er kommet gang i byggeaktiviteterne og jeg ser generelt en positiv og optimistisk stemning brede sig i Assens Kommune. Det skyldes blandt andet en stabil kommunal økonomi, hvor der er plads til blandt andet at bruge 300 mio. kr. på anlægsinvesteringer. Sidst men ikke mindst, kan vi takke os selv – borgerne i Assens Kommune, for den gode udvikling. **Vi sætter nemlig handling bag visionens ord!**

*Med ønsket om en glædelig jul og et godt nytår til alle borgere vil jeg benytte denne lejlighed til at sige tak til medarbejdere og samarbejdspartnere for et godt og frugtbart samarbejde i det forgangne år.*



# Vejen til Yorkshire Dales

*Af Niels Lysebjerg,  
Sognepræst i Verringe*

Det er ikke altid særlig morsomt at blive deltids alene far, som jeg kalder det. Ja det er vel i grunden meget sjældent det er særlig sjovt at blive skilt og se sin familie blive splittet, og alligevel overgår det en stor del af befolkningen. Og det har således også overgået mig. Når man står i sådan en situation så kan det blive nødvendigt at sætte sig ned og finde ud af hvad man så vil med sit liv. For sætte sig ned og bare have ondt af sig selv, det hjælper ingen. Man hjælper ikke sig selv og man hjælper ikke sine omgivelser der stadig har brug for en. For der er altid nogen der har brug for en. Men det kræver at man er noget, er nogen, for man kan ikke være noget for nogen uden at være noget for sig selv. Og det var altså tiden at jeg fandt ud af at være noget for mig selv.

En gammel drøm har altid været at køre igennem det piktoreske engelske landskab i min gamle Land Rover fra 1965. En vogn der blev udviklet og bygget til det engelske landbrug og hvis sjæl er indbegrebet af det engelske landliv.

Efter et minimum af forberedelse satte min kammerat Martin og jeg kurs mod England i hver vores antikverede Land Rover.

Inden vi dog nåede det midtengelske landskab, måtte vi lige standse ved den imponerende katedral i Peterbourough. Der har ligget en kirke på stedet siden år 655. I det 9. århundrede blev kirken raseret af vikinger, noget som de ikke helt har tilgivet os endnu. Kirken blev dog bygget op igen, blot for at brænde ned i det 12. århundrede (dvs. 11-tallet) Derfor er det



nu den 3. kirke der står på stedet bygget som en af de få katedraler i England i Normannisk stil, da indvandrende normanner har haft stor indflydelse på området. Kirken eller katedralen om man vil var en del af et stort benediktiner-kloster, der meget brutalt blev nedlagt sammen med resten af klostervæsenet i England da Henrik den VIII løste den anglikanske kirke fra paven, og altså ved samme lejlighed opløste munkevæsenet og indrog klosternes besiddelser. Og der var tale om betydelige besiddelser. Henrik d. VIII første kone Katherine of Aragon ligger begravet her og bliver stadig mindet som Katherine, dronning af England. En titel hun mistede i forbindelse med sin død. Dronning Mary, kaldet Queen of Scots har også ligget begravet her, og de skotske faner hænger sta-







dig hvor hendes sarkofag stod. Hun ligger i dag i Westminster Abbey i London. Under den engelske borgerkrig omkring 1643 raserede republikanerne kaldet "parlamentarikerne" anført af Oliver Cromwell kirken som de havde for vane at rasere kongens kirker. Meget inventar blev ødelagt, herunder alter, bispestole og især de smukke glasmosaikker. Den eneste grund til at kirken har bevaret sit enestående smukt dekorede loft, som for øvrigt kun findes lignende udført fire steder i hele Europa, ja det var fordi Cromwells mænd ikke kunne nå det. Og fra biskop til menigmand huskes Cromwell stadig ikke for noget godt. På en pub hvor vi spiste frokost snak-

kede vi med en pensioneret håndværker. Han måtte spytte på gulvet når han udtalte Cromwells navn. Det gjorde de ikke henne i kirken, men det var tæt på.

## Yorkshire

Men nu var det jo det rurale engelske landskab vi var taget afsted efter, og i den varmeste sommer i mands minde nåede vi til Hawes i hjertet af Yorkshire Dales. Her finder man det ægte, det uforfalskede Postmand Per landskab. Enorme rullende bakker, dækket af græs og lyng og ikke mindst de endeløse "Stone walls" stengærde lavet af disse flade skiffersten, der er så almin-

delige i England. Generationer og atter generationer har gået og lagt disse sten. Slæbt dem op af bakkerne og stablet dem i en passende højde, og sluttet af med et lag på højkant. Muligvis for at give nogen skarpe kanter fårene ikke turde hoppe over. For det er får, og kvæg man har gående på disse ganske store græsgange i dette imponerende landskab. Og det har det være i årtusinder. På det lille museum vi besøgte, lærte vi at dalene som de vel hedder i oversættelse, har været under en enorm indflydelse af skandinaviske vikinger. Især i det 9 og 10. århundrede. Omkring år 900 kom der norske erobrere fra Irland og de opretholdt faktisk et lille Irsk-engelsk kongedømme i nogen år. Den sidste norske konge Erik Blodøkse blev dræbt i dalene i år 954, men nordmændene var kommet for at blive. De fortsatte med at avle får og kvæg i de beskyttede og dybe dale. Mange stednavne og en del af dialekten i The Dales kan faktisk føres tilbage til oldnordisk, og man mente på museet at der den dag i dag var en særlig stolthed, en særlig identitet ved at være fra Yorkshire, en stolthed og egenart som kan føres tilbage til vikingerne.

Hele området var engang dækket af skov, men allerede 600 efter Kristus var den sidste urskov ryddet og det giver jo stof til eftertanke når man tænker på vore dages skovrydninger. Siden har man altså opdrættet får og kvæg i bakkerne og dyrket hø og andet foder til vinteren nede i de mere lune og frodige dale. Museet vidnede om et hårdt liv, et liv i nøjsomhed men også et liv i sammenhørighed. På mange måder lignede livet på landet i Yorkshire meget det landboliv jeg har fået beskrevet af mine forældre og bedsteforældre,





og som jeg husker stadig fandtes i brudstykker da jeg var barn. Nok lå gårdene spredt mellem bakkerne, men som regel indenfor rimelig afstand af de mindre byer. Byer der består af disse brune limstenshuse som er så typisk engelsk. Nogen finder dem triste og farveløse, jeg finder dem smukke, for de er bygget af sten, der er hugget ud af landskabet og de bliver således en del af landskabet. På gårdene og i landsbyerne blev der altså arbejdet men der blev også festet. Der var mange festlige begivenheder der kunne give livskraft og glæde og gøre livet udholdeligt. Dyrskuer, gymnastik-stævner, høstgilder osv., præcis som det var her landet for en generation eller to siden. Og man arbejdede sammen, for man var jo langt hen af veje i samme situation. På museet fortalte en ældre dame om den teknologiske udvikling samfundet har været igennem Hun har været nødt til at lære at bruge en computer, men det var jo for intet at regne sammenlignet med hendes var der var vokset op med heste men i halvtresserne måtte lære at bruge traktor og ballepresser. Især ballepresseren voldte problemer, en indviklet maskine der ikke ville binde knuder og dermed lave høballer hvis ikke den fungerede helt præcist. Og få høet ind inden regnvejret kunne være en kamp. En livsvigtig kamp, for det var vinterens foder.

I en lille by med det nordisk klingende navn Askrigg så vi det hus der var kulisse til den berømte engelske TV-serie "Folk og Fæ" eller bare dyrlægerne som serien også blev kaldt. På den lokale pub, hvor tv-seriens figurer gik hen for et krus øl efter arbejdstid, der hang der en masse billeder af Siegfried og Farnon og hvad de nu alle sammen hed og forsikrede os om at vi virkelig var i det Yorkshire vi kender fra TV. Vi mødte dog ikke Postmand Per.



Oppe i bakkerne ligger stadig de gamle romerske hærveje. Veje som romerske legionærer har travet af på vej til Hadrians mur en 100 km længere nordpå, og her har "drovers" kvægdrivere drevet kvæg ned fra Skotland til de store markeder sydpå. I the Dales kunne de blive feddet op inden de blev sendt videre. Den dag i dag kommer der kvæg fra Skotland og bliver solgt på kvægauktionen i Hawes. Men nu kommer kvæget på lastbiler.

De gamle veje ligger der dog endnu og enkelte er stadig åbne for motorkørertøjer, på trods af at mange såkaldte naturleskere forsøger at få dem lukket for andre end dem selv. Og det var en ganske særlig følelse at få lov til at køre sin klassiske engelske landbrugsbil igennem dette landskab, på de veje der har været befærdet i årtusinder af romerske legionærer, skotske kvægdrivere og ikke mindst af vores skan-

dinaviske forfædre som har stridt og arbejdet, har levet og er begravede, og stadig lever og virker mellem disse fantastiske grønne bakker.

Turen fortsatte gennem endnu to nationalparker og et stor Land Rover træf, inden vi i vores gamle veteranbiler med begrænset komfort krydsede de 850 km motorvej fra Holland til Fyn. (Færgepriserne til Esbjerg var simpelthen for ublu) Overalt mødte vi venlige, imødekommende, nysgerrige og ikke mindst helt utroligt hjælpsomme mennesker. Det var også en rejse gennem et land man tror man kender, men som på mange måder er helt anderledes end Danmark. Både på godt og ondt, men ofte lå overraskelserne i de små detaljer. Det var kort sagt et eventyr, et eventyr som man ikke skal rejse langt efter. Og husk eventyret venter derude. Eventyr og oplevelser der kan gøre ens liv rigere.





# Jeg er jo vant til at ordne den slags vilde kre'turer...

Af Margit Egdal  
Lokalhistorisk Arkiv, Tommerup

”...Anbelagende røvere og stimænd skal man bare sørge for at komme tæt ind på livet af dem, så kan de ikke gøre én noget, og hvad mig angår er jeg i hvert fald ikke bange for den slags. Jeg er jo fra min opvækst på landet vant til at ordne den slags vilde kre'turer...”

Martha Jørgensen – også kaldet Martha Havemand, Lange Martha eller Stærke Martha – kært barn har mange navne – var 53 år, da hun blev overfaldet af to mænd en mørk aften i oktober 1957. Måske antog de hende for en lille, gammel dame, de nemt kunne ordne, men stik mod forventning lod Martha sig ikke kyse. Hun tog kampen op med de to mænd, og røverforsøget endte med, at røverne tog benene på nakken.

Martha blev dengang berømt over det ganske land, alene det berettiger jo til en genopfriskning af begivenheden, men hvad var det for et stof, Martha var gjort af?

Martha kom til verden den 16. august 1904 i Romosehuset, som dengang var en lille, stråtekt bindingsværksejendom på Brylle Mark. Hendes forældre, gårdmand Lars Jørgensen og Kirstine Frederiksen, var blevet gift i januar året før. Kirstine var 42 år, da Martha blev født, Lars et par år ældre.

Godt et års tid før Marthas konfirmation døde hendes far. Gården var lille og dyrt belånt, men Martha og hendes mor drev den videre en halv snes år, inden de måtte give op. Særlig Martha måtte tage fat. Moderen var svagelig, aldrig rigtig rask. – Om du kunne tænke dig, hvad jeg i mine skoledage har hentet af medicin til



hende i Verringe. Det var helt enestående for småfolk dengang, erindrede Martha.

Martha sled på gården fra tidlig morgen til sen aften. Da den alligevel måtte afhændes, købte Martha og hendes mor et lille hus. Så tog Martha fat for andre. Når gamle mennesker kunne arbejde i den stive lerjord, kunne Martha også, mente hun. Og hun kunne!

Hele sit liv kom Martha ikke til at kende til andet end hårdt arbejde. Lidt bestemt blev hun vel, ingen har heller senere beskyldt Martha for at være af de milde. Og røverne fik så sandelig deres bekomst, da de mødte Martha.

Her fortælles historien, som den dengang stod i aviserne. Her fra Fyens Stiftstidende 16. oktober 1957: – Anbelagende røvere og stimænd skal man bare sørge for at komme tæt ind på livet af dem, så kan de ikke gøre noget, siger frk. Martha Jørgensen fra Knarreborg. Og Martha er specialist på området. Da hun for en lille uges tid siden var på vej hjem fra bibelmøde i Odense, blev hun overfaldet af to unge mænd, der ville have 100 kr. Martha gav dem en ordentlig vals og sendte dem hjem med den besked, at man ikke sådan kan overfalde folk, der altid har holdt fred med unge og gamle.

Når historien ikke kom frem med det samme, skyldtes det, at Martha anmeldte overfaldet til politiet pr. brev, og det gik der altså nogle dage med. Fyens Stiftstidende fandt Martha i læge Linds konsultation i Tommerup, hvor hun sad med sine skrammer efter overfaldet. Hun fortalte frejdigt, men let indigneret om de to stimænd.

*Martha forevige til Familie Journalen, november 1958.*





## ”Hit med en hundredlap!”

– Jeg var altså på vej hjem fra bibelmødet i Sct. Hans Kirke inde i Odense, og så er det altså her ude ved Dyrup, at der dukker et par unge mennesker op – den ene på knallert og den anden på cykel. Ham med knallerten kunne ikke rigtig få den startet, og så spør’ de, om de kan få lidt lys. Og jeg står af og giver dem min batterilygte, for min dynamo – den var rustet op – det var noget skidt fra krigens tid. Og så vil de også have noget værktøj, så jeg giver dem en svensknøgle, som jeg har med. Han drejer så lidt ved tændrøret, og så går maskinen pludselig – den har aldrig fejlet noget! Og mig på cyklen og videre hen ad vejen – jeg skulle jo til Knarreborg. Men de kørte frem og tilbage omkring mig – ligesom sådan nogen børn – og så pludselig klemmer de sig ind foran mig og råber: ”Hit med en hundredlap!” Ganske vist har jeg 170 kr. på mig, men jeg svarer selvfølgelig nej. – De var tæt på, og jeg tænkte, at jeg kunne komme til at støde imod og ødelægge mine gamle eger – og for den sags skyld også den fine knallert, så jeg standsede og veltede ned i grøften. Straks var den ene over mig, men jeg tænkte mig om og kom til at ligge sådan, at overkroppen vendte op ad den modsatte side på grøften – så har man da altid ligesom lidt mere magt over det.

Han begyndte at slå mig i ansigtet og på kroppen, men jeg er jo vant til mange slags kre’turer fra landarbejdet, og så tænkte jeg: Når en hest slår, så er det bare med at komme ind på den. Og så greb jeg efter hans øre for at trække ham ned. Men han var durkdreven nok, den rad, for han flyttede hovedet væk. Godt, tænkte jeg, så ta’r vi flippen. Og det gjorde jeg så.

*Martha Havemand – ukendt fotograf.*



## ”Slip mig!” Skreg han

– Til sidst var han nok træt af det, for tiden gik jo, og så hvæsedde han ”Slip mig!” – ”Næhæi”, sagde jeg – ”ikke før du holder op med at slå”. Og det gjorde han lige med det samme. Så gik han op på vejen igen, som om han bare havde været i et nødvendigt ærinde i grøften, og så sagde jeg: ”Det her melder jeg dig nu li’ godt for!” – ”Melder du mig?” spurgte han, og så sagde jeg: ”Ja, det kan du regne med!”

Og så var det altså, at Martha cyklede hjem og skrev tre sider til politiet om sine genvordigheder. – Tør De nu tage den tur til bibeltime igen? Spurgte vi den stærke Martha. – Ok ja, jeg er jo levende endnu. Og så skal jeg jo passe mit bibelkursus.

Tog De nogen videre skade? – Det må jeg ha’ gjort – men det er først kommet bagefter – smerter i kroppen og den slags. Nu skal jeg ind til doktor Lind, og han siger nok, at jeg ikke må arbejde – men det gør jeg nu alligevel. Det bliver det samme, hvad enten jeg står op eller ligger ned, og de blomsterløg skal i jorden – hvis vi da ikke får regn...

## Der går frasagn...

Det skete ikke igen, at nogen dristede sig til at antaste Martha. Hun levede i det stille, passede sit arbejde. Martha var en slider, travlt beskæftiget med havearbejde, eller også med ”bønderar’be”, som hun sagde – roehakning, tærskenhjælp og meget andet.

Der går stadig frasagn om Martha på Tommerupnegnen. Med sin tungt læssede cykel var hun et velkendt syn. Martha selv arbejdede bedst i mandfolketøj. På



*Martha lynskudt i læge Linds konsultation af Fyens Stiftstidende i oktober 1957.*

arbejdsbukserne, som hun egenhændigt lappede, har man talt op til 22 lapper. På hovedet bar hun en filthat eller murerkasket. Piben var fast tilbehør.

I Familie Journalen nov. 1958 gav Ib Paulsen sit billede: ”Alene Martha tangerer det næsten ubeskrivelige, når hun for alvor trækker i arbejdstøjet... Hun betjener sig af Danmarks mest belæssede cykel. Første gang jeg så hende, blev jeg ganske stum. På cyklen medførte hun foruden skovl, spade, rive og skuffejern og diverse andet mindre værktøj endvidere en le og en skærpe og havde desuden et stykke værktøj på slæb. Martha kom dragende med sit mægtige læs og bakkende på sin krumme pibe, hvis hals som følge af en gammel defekt er omviklet med isolerbånd.

Hun var vidunderlig at skue, som hun der rykkede ud på sit felttog mod ukrudtet, men hun kerer sig ikke en døjt om, hvad folk i den forbindelse tænker. Da jeg sidst så hende, var hun iført brun overall og to herrejakker samt uldent tørklæde og en filthat af virkelig værdig oprindelse samt svære, uldne sokker af elefantformat og træsko med spids stævn og lav, rund agterende. Jeg lo og sagde drillende til hende, at hun mindede mig om en Storm P-bisse...” – Martha, der altid var rap i replikken, svarede hurtigt igen.

## Til Marthas minde

Martha boede gennem mange år til leje på Krengerupvej i Tommerup. Sin sidste tid levede hun på Verninge Plejehjem. Her døde hun 76 år gammel den 20. januar 1981. Hun blev begravet på Tommerup kirkegård. End ikke en sten blev der sat på Marthas grav. Hvem skulle også gøre det. Lad dette være en rune ristet til Marthas minde.

*Margit Egdal.  
Lokalhistorisk Arkiv,  
Tommerup*



# Trankebar og efterskolen i Indien

*Af Poul Petersen, tidligere forstander på Vestfyns Efterskole i Tommerup, næstformand i Foreningen Trankebars bestyrelse.*

Først i februar 2013 tog jeg imod vores datter Marie, forstander på Vestfyns Efterskole, 35 trætte efterskoleelever og 5 lige så trætte lærere + et medlem af efterskolens bestyrelse.

Efter 18 timers bustur ankom de til den gamle danske koloni Trankebar. Jeg var rejst i forvejen for at forberede elevernes ankomst og rydde vores nabos have for tjørnekrat, slanger og ikke mindst skorpioner.

Efter en times tid blev de medbragte telte fra Tommerup slået op, og jeg kunne byde eleverne velkommen siddende på gulvet i Trankebar Maritime Museum. Her skulle jeg den næste uge holde daglige fortælle timer om byens historie og den fælles dansk/indiske fortid.

Historie har det nu bedst med at blive fortalt i de originale omgivelser. Efter en god nats søvn var der morgenmad på museumsgulvet siddende på stråmætter. Trankebar Maritime museum består af 2 stråhytter, vi opførte for 3 år siden med en bevilling på 50.000 kroner fra Dronning Margrethe, og som siden har været vores faste base og udgangspunkt for vores aktiviteter i Trankebar.

## Min egen historie omkring Indien går over 20 år tilbage

Det var Johnson og hans kone Glory, der kom til Tommerup på deres rejse til Danmark for at studere danske efterskoler. Johnson havde en drøm om at starte en efterskole for fattige unge piger og drenge på den tørre indiske højslette i landsbyen Kappalure nær tempelbyen Tiruvannamalai.

Johnson rejste hjem og et halv år efter tog jeg mod til mig, pakkede rygsækken



og tilbragte 3 uger af min sommerferie på en stråmätte i det, de dengang kaldte en skole – 14 bambusstænger med stråmætter over en grundsten, der fortalte, at her var med dansk hjælp oprettet en efterskole.

Det var min første rejse til Østen. Jeg var mildest talt chokeret. Jeg var helt sikker på, at det her det var både min første og sidste rejse til Indien... Efter hjemkomsten kunne min kone Ruth fortælle, at jeg var blevet mærkelig – ifølge Ruth blev jeg først normal igen ved juletid...

Under mit ophold i Indien tog Johnson og jeg natbussen, der den følgende morgen landede uden for byporten af vores gamle koloni Trankebar.

Den historie kunne jeg nu fortælle 35 elever fra Vestfyns Efterskole i Tommerup på gulvet af vores museum i februar 2013 – og eleverne lyttede.

## Gennem den næste uge sugede de til sig af de historiske omgivelser

Vi besøgte lokale skoler og fik smagt på livet i en fattig lavkastelandsby... og ikke

mindst fik eleverne kasket gravstederne på den gamle danske Nygade Kirkegård. I 2004 fik vi tilladelse til, i samarbejde med Nationalmuseet i København, at renovere gravstederne. Siden da har vores efterskoleelever, hver gang de har været i Trankebar, sammen med lokale indiske kvinder ryddet kirkegården for tjørnekrat og kasket gravstederne.

## Tsunamien i december 2004 blev vendepunktet for Trankebar

Inden da havde vi renoveret Fort Dansborg, fået landporten renoveret og stiftet Foreningen Trankebar. Gennem flere år havde vi taget både lærere og elever fra Vestfyns Efterskole med til Sydindien sammen med grupper af interesserede fra Tommerup. Vi startede som regel ude på den indiske efterskole SMK i Kappalure og dernæst gik turen til Trankebar, der ligger 300 km fra efterskolen. Hver gang fortalte vi historien om, hvordan Danmark fik sin første koloni.

Så kom Tsunamien og vi indsamlede i Danmark 500.000 kr til fiskerne i Trankebar. Størstedelen af beløbet blev brugt til at bygge en kæmpe kystsikring foran Trankebar by. En kæmpemur af granit, der skulle værne byen mod de ofte meget kraftige storme, der hersker på Coromandelkysten og samtidig skulle bevare vores kulturværdier.

## Besøg på Fort Dansborg

Tilbage til efterskolens besøg febr. 13. Den næste dag skulle eleverne besøge Fort Dansborg.

Vi satte os på muren, der omgiver Fortet og så ud over havet.

Det var nu, eleverne skulle have fortællingen om de danske skibe, der lå for anker, om skatten på havbunden og historien om Sellingen.





Her fra kysten drev danskerne handel i 225 år, indtil kolonien blev solgt til briterne i 1845. Det danske flag blev strøget fra Kastelets tårn, og briterne regerede byen, indtil Indien blev selvstændigt i 1947...

Fra jeg besøgte Trankebar den første gang i 1989 og ved hvert af de efterfølgende mange besøg gennem årene, har jeg med stor beundring siddet på Fort Dansborgs mur og skuet ud over havet. Tænk at sidde her på en borg, opført af en flok danskere, anført af den unge admiral Ove Gedde, der på befaling af Kong Christian 4. drog ud i det fjerne – et eventyr, finansieret dels af Kongen og dels af private investorer- Danmarks første aktieselskab.

Knap 2 år efter Ove Geddés afrejse fra Danmark ankom ekspeditionen til Coromandalkysten, hvor man på kun 2 år opførte et kæmpe bygningsværk. Man havde ingen tegninger med, men Ove Gedde havde været på "borgbygger-kursus" i Holland som et led i hans militærudannelse. En imponerende bedrift.

Man ankom til et fremmed land, hvor man hverken kendte sproget eller kulturen.

Almindelig sund fornuft ville have ført ekspeditionen hen til et sted, hvor de kunne ligge i læ, en bugt eller en flodmunding, men nej, her ankrede man op ud for den ubeskyttede kyst, hvor bølgerne blev meterhøje, og hvor landgangen fra de skibe, der lå på reden, blev utrolig vanskelig og forbundet med stor fare for at miste både besætning og gods, inden man fik fragtet varer og besætning ind til Fort Dansborg.

Men de gjorde det. Gennem 225 år lå skibene på reden, og varer og gods blev fragtet ind på land.

## Sellingen

Det svage led med transporten gennem den hårde brænding blev klaret helt lokalt med den Masoola boat, som danskerne døbte Sellingen.

Sellingén er en båd på omkring 10 meter lang, bygget af planker af lokalt tømmer, syet sammen af kokosreb. Mellem plankerne bliver lagt tynde kokosfibre, og indvendig bliver samlingen mellem plankerne tætnet ekstra med en pølse af kokos for at holde båden vandtæt. En enkel og samtidig fantastisk konstruktion, som man i Danmark kender fra Hjortspringbåden, men som i mange kulturer er gået tabt i konkurrencen med nyere bådkonstruktioner.

Sellingén er ganske enkelt genial. Når den passerer den hårde brænding, kan båden "give" sig på grund af kokosrebene. – En almindelig båd af træ ville være i fare for at blive slået itu af den hårde kraft, som bølgerne rammer med.

Sellingén bliver roet af omkring 10 roere, der med sang i takt til åreslagene får båden til at glide gennem brændingen og op på stranden. Udover roerne er der en styrmand.

Foruden at være brugt til transport, har Sellingén været brugt til fiskeri helt op til Tsunamien i 2004, hvor havet gjorde det af



med de sidste eksemplarer af Sellingéne på Coromandalkysten.

Professor Esther Fihl fra Københavns Universitet, leder af Nationalmuseets Trankebarinitiativ, har fortalt mig, hvordan hun i 80'erne som ung studerende fra Moesgård stod på stranden og iagttog, hvordan fiskerne brugte Sellingén. De kaldte den Big Fishing Boat eller Masoola boat.

Ombord i Sellingén blev et kæmpe net sejlet ud på havet, ofte af 8-10 roere og 1 styrmand. – Efterfølgende blev nettet trukket ind på stranden af en stor flok fiskere. Nettet blev tømt, og de mange fisk sorteret på stranden og fordelt blandt fiskerne.

Efter at have hørt de mange historier om den sagnomspundne Sellingén syntes vi nok i Foreningen Trankebar, at det kunne være sjovt at få fat på et originalt eksemplar, hvis det da var muligt.

Gennem et par måneder kørte vi op og ned af kysten fra Sydspidsen af Indien til Chennai. Vi besøgte stort set alle de små fiskerlejer. Vi talte med en masse fiskere, og især de gamle kunne næsten samstemmende fortælle den samme historie om Sellingén. Dels kunne de fortælle om, hvordan den blev brugt til fiskeriet, og dels om, hvordan de satte garnene ud og om de mange fisk, de havde fanget. Men alle stederne fik vi at vide, at de sidste eksemplarer var blevet ødelagt under Tsunamien, der ramte hele Coromandalkysten hårdt i 2004.

Den meget søgen førte os til Trivandrum på sydvestsiden af Indien, hvor vi var blevet fortalt, at de lokale fiskere stadig fiskede fra sammensyede både næsten identiske med Sellingén.

Vi var stort set kun trådt ud af flyveren, før vi på den nærmeste strand så både, der til forveksling mindede om Sellingén. Her havde de altså overlevet.

Det mest spændende var, om syningen også var som på Sellingén fra Trankebar. Vi kunne hurtigt konstatere, at det var den. Nu var der blot på de nyere både brugt reb af kunststof til at sammensnøre de nyere Sellingé i stedet for kokosreb.

Vi så også, hvordan de dækkede bådene til i den hårde middagssol, når de var færdige med morgenens fiskeri, og hvordan de overøste dem med vand for at holde sammensnøringerne tætte.

Efter nogen tids søgen fandt vi et gammelt eksemplar, som vi købte til hjemtransport til vores nystartede Trankebar Maritime Museum i Trankebar. – Vi var pavestolte, da lastbilen ankom til Trankebar med vores Sellingén.

Sellingén udgjorde en vigtig brik i den dansk/indiske handel, der foregik på Coromandalkysten ud for byen Trankebar fra 1620-1845, og uden Sellingén var megen transport blevet besværliggjort, og meget mere gods var blevet ødelagt eller var forsvundet i havet.

Det meste af fiskeriet i Trankebar er fra gammel tid foregået fra katamaranen, en simpel båd bestående af 3 sammensnørede stykker træ. Båden padles med en simpel padleåre, og indimellem rejses der et mindre sejl. – I dag kan man somme tider skimte de blå sejl, når man skuer ud over Den Bengalske Havbugt og i det fjerne ser fiskerne fange flyvefisk fra deres katamaraner.

Indtil 1980'erne var der udelukkende katamaraner og nogle få Sellingé på Coromandalkysten.

Herefter gjorde plastikbådene deres indtog, og i 2012 ser man næsten udelukkende de farvestrålende glasfiberbåde, når man sender blikket hen langs stranden.

Hver morgen kommer fiskerne i land med deres fangst omkring ved 8 tiden, og der bliver holdt auktion i den store auktionshal på stranden ud for fiskerlands-



byen. Mændene bærer fiskene ind i hallen i kurve. Herefter er det kvinderne, der tager over. Den betydelige højtråbende auktionarius styrer slagets gang, og efter et par timer er hallen tømt for fisk, og dagens fangst bliver enten solgt lokalt eller forsvinder med fremmede opkøberes biler op gennem fiskerlandsbyen.

På visse årstider bliver der også holdt auktion om eftermiddagen. Her er det krogefiskerne, der lander deres fangst af store fisk som røkker og hajer, der lige som ved morgenens auktion bliver solgt videre, for det meste til opkøberne, der kommer tøfende i deres små varevogne oppe fra landevejen.

Fiskeriet er stadig en af Trankebars livsnerver og trods de mange forandringer, der er sket gennem de senere år for de lokale fiskere, er det stadig fiskeriet, man forbinde med byen Trankebar..

Udover fiskeriet, er Trankebar en skoleby. Traditionen med skolerne startede, da missionen gjorde sin indtog i 1706, hvor missionæren Ziegenbalg, udsendt af den dansk/tyske mission, landede på stranden ud for Fort Dansborg og trådte ud af sin Selling -. Efterhånden skød flere og flere skoler op i byen drevet af de forskellige trosretninger. Her er katolske skoler, lutherske skoler, muslimske skoler og alt fra børnehaveklasser til læreseminarium inden for murene i den gamle Trankebar by, og traditionen med de mange skoler er fortsat op til vor tid. Trankebar har 2 "livsnerver", Fiskeri og skoler... Eleverne er ikke kun fra selve byen, men mange elever kommer udefra og går i skole i Trankebar.

Efter færdiggørelsen af Fort Dansborg har vi i vores forening gennem årene kæmpet for at få renoveret den gamle danske guvernørbolig, der ligger ud mod Paradepladsen med udsigt til Fort Dansborg. Guvernørboligen blev opført af Den Danske Stat i år 1784, da forholdene efterhånden var blevet for trange for de danske guvernører på Fort Dansborg. Den første danske Guvernør, der fik glæde af den nye fine Guvernørbolig, var den norskfødte Peter Anker.

De mange års forhandlinger, dels for at skaffe penge og dels for at få de fornødne tilladelser til at renovere Guvernørhuset, bar frugt, da Bestseller indgik samarbejde med den indiske bygnings- trust INTACH, og en anonym dansk fond ville bekoste projektet.

Guvernørboligens renovering blev overvåget af Nationalmuseet i København, og vi kunne sammen med byens borgere glæde os over at indvie den flotte bygning i november 2011, hvor der gennem 3 dage blev afholdt en fest for Trankebars borgere.

Samtidig var Paradepladsen blevet renoveret, og der var blevet etableret en tropisk park ud mod vandet, begge dele finansieret af Bestseller.

Foran parken ligger nu en stor granitsten, der viser byen, som den så ud på Trelunds gamle kort over Trankebar by.

Når besøgende i dag kommer til Trankebar, kan de spadserer rundt om Parade-



pladsen på et brolagt fortov, som er blevet lagt med hjælp fra brolæggeren fra Marstal. Om aftenen kan man gå tur under lyset fra de mange "Københavnslamper" og fortsætte ad strandpromenaden foran den tropiske park og afslutte turen med at se de flotte nyrenoverede huse i Guldsmedgade, hvor brolæggeren også har været i aktion.

### I 2010 fik vi den ide at starte vores eget lille museum

Trankebar Maritime Museum blev startet i februar 2010 og blev indviet og fejret af fiskernes formænd.

Den første udstilling omhandler Trankebars fiskeri og en mindre del fortæller om Tsunamien.

Vi fik lov til at starte museet i van Theilingens hus på Kongensgade, indtil bygningen skulle renoveres.

I 2011 blev museet flyttet til at par nyopførte stråhytter i Dronningensgade. Vi kan glæde os over, at vi siden starten for 3 år siden, trods ydmyge forhold, har haft over 30.000 besøgende, og vi får stor ros for vores lille museum. Vi har ansat en tidligere indisk skolelærer som kustode, og han fortæller med stolthed om museet til de mange gæster.

Knud Helles, der er historiker og sidder i vores forenings bestyrelse, har skrevet en lille bog om Kompagniernes historie: "Danish Trade Companies in South-and East Asia".

Bogen, der er blevet trykt på dansk, engelsk og det lokale sprog tamil, blev præsenteret i efteråret 2011 og fik megen ros både af den lokale presse og rosende omtale i den landsdækkende Indian Express. Vi sælger den fra vores Maritime museum til de besøgende og har uddelt klassesæt til byens skoler. Vi synes, det er vigtigt, at børnene og de unge i Trankebar kender deres egen historie og herunder også de 225 år, hvor danskerne regerede over området.

Den historiske interesse for Trankebar er voksende, og vi ser fremtiden i møde med stor sindsro for vores museum.

Dog er et meget stort ønske for det maritime museum en fast muret bygning, da stråhytter har det svært i regntiden og med de mange storme, der blæser i Trankebar om efteråret.

Vores museum rummer også en marin arkæologisk afdeling, som vi håber vil udvikle sig i årene fremover.

### Skattejagt

Fra mit første besøg i Trankebar er jeg blevet tilbudt gamle danske mønter, som de lokale havde fundet i strandkanten i så store mængder, at der helt klart må ligge store værdier i havet ud for Fort Dansborg.

Når skibene har ankreget op gennem 225 år, og varer er blevet fragtet til og fra skibene på de små Sellinger, er der undertiden selvfølgelig sket det, at en Selling er kæntret, og godset er endt på havets bund.

Vi har også beretninger om skibe, der er blevet slået til vrag på kysten ud for Trankebar.

I 2007 kontaktede jeg den kendte danske vragedykker og marinarkæolog Gert Normann Andersen i Holstebro.

Det lykkedes at få Gert og en dykkerkollega til Trankebar for at foretage de første Marinarkæologiske undersøgelser i 2007. Forinden turen til Trankebar havde Gert Normann gennemgået relevant dansk og udenlandsk litteratur for at få en ide om, hvad der kunne forventes at ligge i farvandet ud for Trankebar. Blandt andet havde han studeret en liste over danske kompagniskibe, som er forlist på rejserne til Ostindien. I den fulde rapport fra de marinarkæologiske forundersøgelser, som kan læses på Strandingsmuseets hjemmeside

www.Strandmus.dk nævner Gert Normann, at mange af de forliste, danske som udenlandske kompagniskibe ofte havde store værdier med på udrejsen. Tit medbragtes foruden jern og bly, der dels var en god handelsvare og samtidig fungerede som ballast, ofte kasser med mønter, guld- og sølvbarrer. Skibene kunne også medbringe kasser med våben, knive, kikkerter og andre europæiske varer.



På hjemrejsen blev skibene ofte lastet med silke, farvestoffer, sukker, te og krydderier – især peber, som kunne sælges i Europa for 30 gange købsprisen.

I nogle tilfælde medbragte skibene også forarbejdede ædelstene, elfenben og guld fra Bengalen og de andre asiatiske lande.

I selve området ved Trankebar, skulle der også være en chance for at finde resterne af den engelske fregat Madras, som forliste på udrejsen med en last mønter i 1688.

Mine elever fra Vestfyns Efterskole medbragte det tunge dykkerudstyr i flyveren sammen med et protonmagnetometer, som de 2 dykkere efterfølgende gennem flere dage brugte til at undersøge havbunden med foran Fort Dansborg. Den første dag blev der lejet en lokal offshore dykkerbåd med 11 dykkere, en båd der til hverdag servicerede en platform, der havde station 10 sømil fra Trankebar. De efterfølgende dage blev der foretaget opmålinger fra en mindre fiskerbåd. Udstyret vi brugte, består af en probe/fisk, som slæbes i et kabel under vandet ca. 20 meter bagefter et arbejdsfartøj – i det her tilfælde en fiskerbåd.

Kablet er forbundet med et instrument om bord på arbejdsfartøjet, hvor søgeparametre kan indstilles og alle signaler aflæses på en computer ombord i fartøjet.

Alle gamle skibsvrag indeholder jern. Det er lige fra de mange skibsnagler, som alt træværk i skibet er spigret sammen med, til skibets ankre, jernbeslag, ballaststjern, kanoner, våben og andet grej ombord. Både gamle og nyere skibsvrag kan derfor let findes med et protonmagnetometer. Selv løsfund, på størrelse med et anker eller en kanon, vil give et godt udslag.

Udstrækningen for udslaget er dog ikke så stort, som når der er tale om et helt vrage, hvorfor man godt kan få en god ide om hvorvidt, der er tale om et løsfund eller et større stykke skibsvrag.

Efter målingerne med protonmagnetometer, blev der foretaget et dyk af Gert Normanns medhjælper Kim Schmidt. Han foretog et dyk på 7 meter vand på en af de

positioner, hvor der havde vist sig udslag på instrumentet. Vandet var klart de første par meter, men blev helt uklart så snart dykkeren nåede bunden.

Det samlede resultat af den marinarkæologiske forundersøgelse blev, at vi nu har flere GPS positioner, hvor der måske ligger et eller andet interessant på eller i havbunden ud for Fort Dansborg, hvor skibene gennem 225 år har ankret op på reden.

Måske er det løsele, måske et mindre vrage eller måske den pengebøsse, som missionæren Ziegenbalg og hans ven Plutzau tabte fra en Seling, da de blev fragtet ind fra skibet, under ankomsten fra Danmark i år 1706..

”Hvis pengeboksen ligger der, så finder vi den”, siger Gert Normann ganske overbevisende. Jeg er sikker på, at han har ret.. De, som har besøgt Strandingsmuseet, med de mange fund, som Gert og hans folk har gjort gennem årene langs Den Jydske Vestkyst, er heller ikke i tvivl.

Det store problem ved at dykke i Trankebar er, at havet på mange årstider er uklart, dels på grund af den høje sø, men også fordi den nærliggende flod fører sedimenter ud i havet som strømmen fører op ad kysten. Så kun få gange om året, er det muligt at få et godt resultat ud af et dykkerprojekt..

## Dansk/indisk kulturcenter

Min store drøm er, at vi i Trankebar kan få skabt et dansk/indisk kulturcenter, et mødested mellem danskere og indere. Et mødested, der sammen med vores Maritime Museum også har en undervisningsafdeling, hvor vi kan bibringe danske skoletraditioner til det lokale indiske samfund fra børneskole til voksenundervisning. Et mødested hvor vi kan tilbyde foredrag og filmaftener for lokalbefolkningen – måske en aftenskole.

Vi har netop modtaget endnu en donation fra Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond, et beløb til at starte et lille håndbibliotek, hvor de lokale og tilreisende kan studere

vores fælles dansk/indiske historie i Trankebar. Det er nemlig helt specielt at studere historien på stedet, hvor historien fandt sted.

Jo, danskerne er kommet igen, men vi forsøger at gøre det i respekt for den lokale befolkning.

## Den første medalje

Vi har netop fået den kongelige mønt i København til at fremstille en medalje, der fremover skal skænkes til personer, der har gjort en særlig indsats for at fremme udviklingen af Trankebar.

Den første medalje blev givet til Mr. Sultan tidligere ejeren af Danish shop, en lille butik lige uden for Landporten. Sultan der er meget interesseret i sin lokale historie, har gennem årene arbejdet utrætteligt på at give os gode ideer til at fremme byens udvikling. For tiden forsøger han at få Tamil Nadus regering til at genoprette den gamle jernbaneforbindelse til Trankebar der blev nedlagt i 70'erne. Trankebar Station lå lidt uden for byen og med tog kunne man køre videre ca. 30 km. til den nærliggende by Mayuram, som er et af knudepunkterne for Indian Rail. Herfra er vejen åben til resten af Indien med tog. De sidste meldinger vi har fået fra Mr. Sultan er, at projektet er en del af den nuværende regerings udviklingsplaner for togtrafikken i Tamil Nadu – så vi håber, at det lykkes og håber, at man i fremtiden kan stige på toget i Mumbai på Vestkysten – køre tværs over Indien og ende rejsen i Trankebar.

Der er sket meget, siden jeg første gang kom til Indien i 1989

Johnsons skole for fattige unge lever i bedste velgående. I mange år har de haft piger omkring 25 elever, der hvert år bliver oplyst og oplivet på bedste vis i det indiske samfund, der udvikler sig med ekspresfart. Johnsons nevø, Joseph, der var elev på det første elevhold, har nu overtaget ledelsen af skolen og han har netop aflagt Danmark og Tommerup et besøg.

## Foreningen Trankebar

Vi i foreningen Trankebar bruger vores kræfter på at bevare den fælles dansk/indiske kultur i vores gamle danske koloni. Vi har den glæde, at der er kæmpe interesse blandt den lokale befolkning for at blive oplyste. Vi har mange planer for fremtiden. Flere og flere bliver interesserede i historien omkring Trankebar. Foreningen Trankebar har nu omkring 300 medlemmer og vi glæder os hver gang vi får et nyt medlem.

Vi startede vores arbejde i Trankebar i år 2002 og vi kunne med stolthed se tilbage på mange spændende aktiviteter, da vi i februar fejrede Foreningen Trankebars 10 års jubilæum sammen med byen Trankebars borgere.

*Mere om Foreningen Trankebar kan læses på [www.trankebar.net](http://www.trankebar.net)*





# Tommerup Bibliotek



**Tommerup Bibliotek blev i løbet af sommeren 2013 flyttet fra Tommerup Skole til en ny placering i Fyrtårn Tommerup (de tidligere Tommerup-haller).**

Det nye Tommerup Bibliotek blev taget i brug d. 19. august – små 14 dage før indvielsen af det nye og ombyggede Fyrtårn Tommerup, som biblioteket nu er en del af.

Ca. 200 personer var mødt frem til bibliotekets indvielse, og der har siden været en meget stor søgning til og benyttelse af biblioteket. Mange nye brugere er kommet til – også borgere, som hidtil og igennem mange år har benyttet bibliotekerne i f.eks. Odense Kommune.

Dertil kommer besøg af biblioteksfolk fra andre kommuner – Odense, Kerteminde, Svendborg, Haderslev og Assens' svenske venskabskommune Ljusdal – som har ønsket at se design og indretning af Tommerup Bibliotek.

Tommerup Bibliotek var fra første dag ”åbent, selvbetjent bibliotek”. Det betyder, at brugere og borgere over 14 år – ud over den betjente åbningstid på 14 timer pr. uge – har mulighed for at benytte biblioteket alle dage året rundt fra kl. 7-22. Adgang til biblioteket sker med sundhedskortet (sygesikringskortet). Skal man låne bøger og andre materialer med hjem sker det med pinkode ved selvbetjeningsautomater.



Det er tanken, at biblioteket skal indgå i en spændende synergi med Fyrtårn Tommerup, så borgere, brugere, besøgende og turister i vores område kan supplere idrætslige aktiviteter med biblioteksbesøg og omvendt – og dette i rigtig mange af døgnets timer.

Biblioteket er indrettet på 450 m<sup>2</sup> med masser af plads, lys, luft og overskuelighed i form af lave reoler. Det er første gang i næsten 50 år, at der er blevet bygget og nyindrettet et bibliotek helt fra grunden i det høj- og vestfynske område.

Besøgende vil notere sig, at biblioteket er smukt beliggende op til skov og grønne områder bag Fyrtårn Tommerup – nærheden til skoven er også er tænkt ind i bibliotekets indretning og farvevalg.



Biblioteket er tænkt som opholdssted og mødested, hvor der ud over udlån af materialer også er mulighed for at læse aviser og tidsskrifter, gå på internettet, fotokopiere, spille spil på iPads, holde småmøder, læse lektier og meget, meget mere.

Interesserede kan læse mere på [www.assensbib.dk](http://www.assensbib.dk), hvor man også finder oplysninger om arrangementer i alle AssensBibliotekernes afdelinger.

*Vi byder alle hjerteligt velkommen på Tommerup Bibliotek og glæder os til at se jer!*

**Kirsten Bonde**  
Bibliotekar, Tommerup Bibliotek

**John Erik Petersen**  
Biblioteksleder, AssensBibliotekerne





# Skæbnen

Af Marie Mørk Josiasen,  
Tallerupskolen

I dag var dagen. Dagen alle havde ventet på. I dag begyndte festen. Det var først i morgen tidlig, at vielsen skulle finde sted, men allerede i dag begyndte festlighederne. Det var normen i de højere sociale lag, at festen begyndte dagen før med en stor middag, hvor familierne kunne møde hinanden rigtigt. Forberedelserne havde været de sidste mange måneder, og i de sidste uger havde stemningen været hektisk på slottet. Tjenestefolk, kokke og Margrethes familie; alle havde noget at gøre. Margrethe selv havde ikke overblik. Hun gjorde hvad der blev sagt, hun skulle gøre uden egentlig at have en holdning. Hun smagte på det, der skulle smages på, tog stilling til om det skulle være røde eller hvide roser. Om det var den ene eller den anden sovs, det ene eller andet orkester, den ene eller anden farve på du-gene var ikke ting, der interesserede hende.

Margrethes hofdame, og bedsteveninde, Christine, gik til gengæld meget op i brylluppet og glædede sig mere end nok for dem begge. Hun ville ønske, at det var hendes tur til et stort bryllup. Opmærksomhed, fest, mad, gaver, det var lige noget for Christine. Christine og Margrethe var modsætninger på mange områder, men alligevel bedste veninder. De havde kendt hinanden stort set hele livet, for Christines mor var hofdame for Margrethes mor, og nu arbejdede Christine så for Margrethe.

Denne morgen, på trods af den særlige begivenhed, var ligesom de andre. Margrethe ville helst blive liggende under de varme dyner, mens Christine var morgenfrisk og kom brasende ind på Margrethes værelse uden at banke på. Normen var at tjenestefolk bankede på, men med Christine var det anderledes.

"Godmorgen smukke! Har du sovet godt? Er du klar til at begynde alle festlighederne?"

Christine kvadrede løs, mens hun nærmest dansede hen over de massive trægulve for at trække de tykke gardiner fra.

Margrethe mumlede bare og borede sig længere ned i de mange lag af tæpper og dyner. Morgenlyset på den anden side af de dybrøde gardiner var skarpt og klart og brændte i hendes sarte og søvnige øjne. Det var marts, og foråret burde være på vej, men indtil videre var de eneste tegn på foråret små, spæde vintergækker, der tittede op rundt omkring og erstattede den sne, der efterhånden var ved at være væk. Det var smukt vejr, perfekt på en dag som i dag, men stadig hundekoldt. På slottet blev det aldrig varmt, og hvis det ikke havde været for de store åbne kaminer, der var i alle rum, ville det næsten være umuligt at opholde sig på slottet i de kolde måneder. Ilden knitrede også i Margrethes kamin. Der var folk ansat



Traditionen tro har vi udskrevet en stilekonkurrence blandt eleverne i 8. og 9.klasserne på Tommerup Skole og Tallerupskolen.

Førstepræmien blev vundet af Maria Mørk Josiasen fra 9. A på Tallerupskolen for historien: "Skæbnen." Vinderen er belønnet med 1000 kr.

Vi takker alle deltagerne for deres indsats og håber, at de også i fremtiden vil få lyst til at skrive nye historier.

Julehæfteudvalget  
Lions Club Tommerup

til at holde gang i dem, også om natten, så Margrethe og hendes familie kunne vågne op i lune rum. De skulle ikke mangle noget, og det gjorde de da heller ikke. Tjenestefolkene var gode og gjorde som der blev sagt uden at brokke sig. Det ville Margrethe savne. I morgen aften, når hendes nye liv var startet, ville hun køre til sit nye hjem. Et nyt hus og nye mennesker. Med ét var Margrethe trist, og en tåre trillede lige så stille ned over hendes glatte kind. Siden brylluppet blev planlagt, og det var efterhånden mange år siden, havde hun taget afstand til det. Der var længe til, det behøvede hun ikke tænke på. Men nu var det pludselig nu. I morgen, i morgen tidlig skulle hun giftes med Ingolf.

Christine fornemmede Margrethes sindsstemning og satte sig stille på sengekanten. Hun strøg det tykke, rødblonde hår væk fra hendes ansigt og smilede forsigtigt mens hun sagde:

"Det skal nok blive godt Margrethe. Ingolf er en god mand. I skal nok blive lykkelige. Han skal nok passe på dig, og sørge for at du ikke mangler noget. Han forguder dig, Margrethe. Lige siden du var en lille pige, har han været betaget af dig. Han vil gøre alt for din kærlighed."

Christine forsøgte virkelig at opmuntre hende. Og Margrethe vidste, at hun havde ret. Allerede da Margrethe var 8 år og Ingolf 19, havde deres fædre indgået en aftale om et ægteskab. Nu var Margrethe 17 og gammel nok til at blive gift. Ingolf var også blevet 9 år ældre og var dermed 28. Igennem årene havde Ingolf ofte besøgt dem, og i de sidste par år havde Margrethe også besøgt ham med sin familie. Han havde vist hende sit slot, og fortalt med store armbevægelser om det lykkelige liv, de skulle have. Det hele var planlagt og tilrettelagt. Den eneste, der ikke kunne se det fantastiske ved planen, var Margrethe. Som datter af en af de rigeste og mest betydningsfulde i landet måtte hun gøre sin pligt og gifte sig med den mand, som hendes forældre havde udvalgt. Også selvom

det gjorde ondt og ikke var det, hun selv havde lyst til.

Christine rejste sig fra sengen og lod Margrethe alene med sine tanker. I stedet fandt hun kjolen frem. En tung, blå kjole med guldbroderier og hvid pels som for. Kjolen var smuk og syet specielt til Margrethe. Den fremhævede hendes kvindelige fortrin på den helt rigtige måde og gjorde hende ældre end hendes 17 år. Den fik hende til at se voksen og moden ud, hvilket også var meningen. I morgen ville hun for alvor forlade tilværelsen som et barn og i stedet være en voksen kvinde med alt det, der hørte til. Den trygge tilværelse som barn var slut, og en ny og spændende, men også skræmmende, tid som voksen skulle til at starte.

At få Margrethe i tøjet, makeuppen ordnet og det tykke hår sat i den rette frisure tog op mod en time, men de to piger hyggede sig med det, og snakken gik lystigt. Stemningen var let på overfladen, men begge havde deres tanker. De måtte nyde deres sidste tid sammen.

Da det bankede på døren, og Margrethes far trådte ind, var Christine netop blevet færdig med at sno Margrethes lange, krusede hår sammen med guldråd. Margrethe rejste sig og snurrede en omgang rundt om sig selv.

"Er jeg fin nok far?" spurgte hun med glimt i øjnene og smilede hen mod sin far.

"Du er mere end fin nok. Du er smuk Margrethe. Jeg er stolt af dig."

Hans øjne var våde, og han var tydeligvis berørt af situationen. Han var lykkelig for Margrethes skæbne. Han vidste, at Ingolf ville være en god mand for hende, men Margrethe var stadig hans lille pige, og han havde svært ved at give slip på hende. Han holdt sin arm hen mod hende, hun tog fat, og de fulgtes ned ad den store trappe og hen mod balsalen.

Salen var pyntet imponerende op. Det måtte Margrethe indrømme. På trods af de mange gæster, der alle kiggede i hendes retning, idet hun gik ind sammen med sin far,



var det, det første hun lagde mærke til. Bordene var dækket med hvide duge og det fine sølvtøj, og overalt var der levende lys. Store blomsteropsatser, både på bordene og rundt omkring i rummet, sendte en mild duft af forår ud i det højloftede rum. Der virkede lunt, lyst og rart. Margrethe var så optaget af forvandlingen af den normalt mørke og kolde balsal, at hun først lagde mærke til Ingolf, da hun stod lige ved siden af ham. Hendes far havde ført hende sikkert op til hendes plads ved højbordet, hvor hun skulle sidde med Ingolf på den ene side og sin far på den anden side. Hendes mor sad ved siden af hendes far, og på den anden side af Ingolf sad hans forældre på samme måde. Ingolf, der stod op, tog hendes hånd og kysede den. Margrethe stod som forstenet. Hendes far gav hendes anden hånd et klem og løsnede stille hendes greb om sin arm. Uden at Margrethe havde lagt mærke til det, havde hun strammet grebet om sin fars arm. Den lette summen af gæsternes snak var lige så stille stoppet, og alle havde nu vendt sig mod højbordet. Det eneste Margrethe hørte, var sin egen hjertebanken. Folk forventede noget af hende, men hvad det var, havde hun glemt. Ingolf redede hende. Han tog deres glas, gav Margrethe sit og hævede sit eget.

"Skål," råbte han ud i salen med sin dybe røst.

Gæsterne skålede tilbage. Margrethe hævdede også sit glas, dog lidt halvhjertet, og tog en forsigtig slurk. Folk satte sig ned, og de første retter blev båret på bordet. Margrethe stod stadig helt ubevægelig med sit glas i hånden, indtil Ingolf puffede let til hende. Da vågnede hun op og skyndte sig at sætte sig ned. Hun håbede ikke, at gæsterne havde lagt mærke til hendes usikkerhed, det ville være dybt ydmygende.

Festen var i gang, og snakken gik lystigt. Hovedretten var serveret, og tjenere svævede rundt med store fade og flasker og sørgede for at ingen manglede noget. Glasene var aldrig tomme, og det kunne også hurtigt mærkes på stemningen. Den eneste, der var stille, var Margrethe. Stemningen mellem Margrethe og Ingolf var anspændt. Han havde fået et glas vin eller to for meget og snakkede derfor højlydt. Margrethe derimod havde kun nippet til sin vin, når der blev skålet. Hun sad i sine egne tanker og drømte sig væk. Lige nu ville hun hellere ride rundt i skoven. Helt stille og uden nogle forventninger til hvad hun skulle og hvornår. Fri, fri som en fugl.

Sådan sad Margrethe og tænkte, da de store døre gik op, og en ung mand trådte ind. Han var iført ringbrynje og en rød dragt. I siden havde han et sværd og i hånden en fint udformet hjelm med smukke detaljer. Margrethe genkendte ham ikke, før han kom tættere på. Det var Ingolfs bror, Oluf. Han var ridder og var derfor blevet forsinket. Han bukkede foran Margrethe og Ingolf og fik en plads ved bordet nærmest højbordet, hvor han vendte således, at han havde front mod Margrethe. Der var noget ved ham, der fik Margrethe til at skæve til ham flere gange. Han havde et eller andet

over sig. Han var fri. Pludselig løftede han blikket og kiggede Margrethe lige ind i øjnene. Et sus gik gennem hende, varmen skød op i hendes kinder, og hun skyndte sig at kigge væk. Med et følte hun sig beruset.

Stemningen blev mere og mere løssluppen, og efter desserten blev salen ryddet. Borde og stole blev skubbet til siden, og orkesteret, der havde spillet lige så stille under hele middagen, slog over i et andet og mere lystigt tempo. De første modige, og mest berusede, gæster trådte ud på dansgulvet, og lige så stille blev det fyldt op. Luften var fyldt med grin og latter. Margrethe sad og betragtede festlighederne, indtil Ingolf rejste sig, tog hendes hånd og trak hende med. Hun strittede imod, men han var stærkere end hende, og hun ville ikke ydmyge sig selv, så hun endte med at følge med, selvom hun slet ikke havde lyst til at danse. Ingolf holdt lidt for fast om hendes talje og snurrede dem rundt og rundt, mens han pustede og prustede tungt ind i hendes øre. Han var ikke bygget til så meget fysisk aktivitet. De hvirvlede rundt på gulvet i virvaret af dansende kroppe. Med ét var der et ansigt i mængden, der fangede Margrethes opmærksomhed. Det var Oluf, og han kiggede direkte på hende. Øjeblikket frøs fast, og hun fik igen følelsen af at være beruset. Uden at tænke over det fik hun vristet sig fri af Ingolfs greb, og før hun vidste af det, stod hun tæt op ad Oluf.

"Mød mig på tårntrappen," hviskede han, og så var han væk igen.

Lydene fra salen forstummede i samme øjeblik, dørene lukkede bag Margrethe. De tunge egetræs døre var en effektiv lyd-dæmper. Da der blev stille omkring Margrethe, lagde hun mærke en summende lyd i hendes hoved. Om det var grundet larmen i balsalen eller spændingen over mødet med Oluf, kunne hun ikke afgøre. Efter et øjebliks betænkningstid uden for

døren bevægede hun sig hen mod trappen. Hendes fodtrin hørtes tydeligt mod de kolde stengulve og gav genlyd i de store rum. Trappen var snoet og lang, og den tunge kjole besværliggjorde også rejsen op ad de mange trin. Cirka halvvejs oppe ad trappen, i skæret fra det lille vindue, stod Oluf. En solstråle fra eftermiddagssolen ramte hans ringbrynje, der skinnede let i den dunkle belysning. I hånden havde han en helt hvid rose med kronblade som silke. Han tog hendes hånd, lagde rosen forsigtigt i hendes håndflade, lukkede hendes fingre om den og holdt sin hånd ovenpå hendes. Sådan stod de nogle sekunder, indtil han forsigtigt lænede sig frem og kyssede hende. Varmen bredte sig fra hans læber og ud i hele hendes krop. Tiden stod stille, og hvor længe de stod sådan, helt tæt, vidste Margrethe ikke. Men pludselig blev det for meget. Det kunne ikke gå det her. I morgen var der bryllup med Ingolf, og alle forventede at hun giftede sig med ham. Hun vristede sig fri fra Oluf, tabte rosen og begyndte at gå op ad trappen. Han holdt fast i hendes arm, og uden et ord kysede han hendes hånd, mens han bevægede sig ned ad trappen. De vidste det begge og behøvede ikke veksle et eneste ord. Skæbnen ville ikke at de skulle være sammen. Margrethe fortsatte op ad trappen, og gik stille og bedrøvet hen mod sit værelse. Da hun åbnede døren, var kjolen det første, der fangede hendes blik. Lang og hvid som perlemor. Den tunge silke faldt smukt og perlerne glitrede. Kjolen slørede for hendes blik, hun mærkede klumpen i halsen, og så flød det hele over. Tårer og følelser. Det hele væltede ud i en rindende strøm. Hun slog armene om det gabende hul i sit bryst og satte sig på gulvet. Hvordan skulle det hele dog ende? Hvorfor var hendes skæbne forudbestemt af mennesker, der ikke kendte hendes ønsker?

## Julekonkurrence

DEL TAG I LIONS JULEKONKURRENCE  
OG VIND 1000,- KR TIL EKSTRA JULEGAVER.

For, at deltage skal du blot besvare følgende spørgsmål:

Hvad står LIONS for?

Er det?

- 1) En forening til beskyttelse af løverne i Afrika?
- 2) En dansk forening af stærke, modige mænd?
- 3) En international organisation med mottoet "we serve" ("vi er til tjeneste")?

Log ind på [www.julitommerup.dk](http://www.julitommerup.dk).  
Find konkurrencen, besvar spørgsmålet,  
og følg vejledningen.

Mellem de rigtige besvarelser trækkes der lod om de 1000,- kr.  
Besvarelse skal være indsendt senest 15.12.2013.  
Vinderen får besked direkte fra Lions Club Tommerup.



# Cecilia Rosel

At stille op til kamp mod sine handicaps hver dag, er en form for ekstremsport som kræver en kæmpe indsats fra en selv og sine hjælpere. Begge dele finder vi hos Cecilia på Højsletten i Tommerup St. og hos hendes familie, lillesøster Celina, mor Christina og far Michael Rosell.

Cecilia har redet siden hun var 1½ år gammel og er nu 16 år. Cecilia lider af spastiske lammelser og har en skæv ryg. Ridetræning er anerkendt som en optimal terapi mod disse lidelser, og jo tidligere man starter desto bedre vil den virke. Cecilia havde selvfølgelig brug for en bagrytter til at holde sig i sadlen i begyndelsen, nemlig hendes mor Christina, indtil hun som 6-årig havde kræfter nok til selv at holde sig i sadlen – den første sejr.

Oven i købet fik hun som 7-årig stillet diagnosen ADHD, men ridning og arbejdet med heste har igennem hele hendes opvækst været hendes passion og det har helt sikkert været medvirkende til hendes fine funktionalitet i dag.

Cecilia går i Skole på Rosengårdsskolen i Odense med lange skoledage og behandlinger. Efter sommerferien er hun indmeldt i Fåborgegnens Efterskole, hvor man kan tilbyde en IT / Medielinie. Det er Cecilias mål at fortsætte på Syddansk Erhvervsskole på en egentlig IT/Medie uddannelse specialtilrettet hendes handicap.

Dette er en branche som Cecilia er ganske godt bekendt med, da hun allerede fotograferer og er journalist og juniorambasador for bladet Ridehesten Junior.

I maj måned i år var Cecilia udtaget til para-b-landsholdssamling (para landshold er for idrætsfolk med fysiske handicaps) i dressurridning. Herfra fortæller Cecilia, at det er meget svært for hende at forpligte sig over for andre til stævner o.l. da hendes form kan svinge meget i perioder. Hun har derfor lagt paratræningen lidt i baggrunden og supplerer i stedet med hestedressur fra jorden (Horsemanship).

Hesten Costa (også kaldet "kosten" når træningen kører skævt) er opstaldet på Damgården i Brylle. Her er der fine banefaciliteter såvel inde som ude. Rikke Therkelsen, Damgården har i flere år været Cecilias mentor/personlig hjælper og underviser. Da Rikke pt er i Australien har Cecilia nu ansat en ny personlig hjælper, Maria Junge Hansen. På en god uge rider Cecilia 5 gange og på en dårlig 1 – 3.

Ud over ridning beskæftiger Cecilia sig med at udsmykke rideudstyr med swarovski-sten (pandebånd, grimer, næsebånd, underlag og ridestøvler) under navnet "Rosell Horse Design".

Opgaverne udføres ad hoc. iflg. aftale med kunderne.

*Fra Lions Club Tommerup vil vi ønske Cecilia held og lykke i fremtiden.*



*Cecilia og Costa Rica. Årets ekvipage.*



*Koncentration og tålmodighed.*



*Tillid mellem rytter og hest. Et trin af gangen.*



# Fuld damp på New DAMPA

Af Journalist Lotte Andersen

**Nogle gange er chokbehandling den rette kur. Da Chicago Metallic sidste år meddelte, at de ville lukke DAMPA inden for 14 dage, satte det en masse nye kræfter i spil, og det er der kommet gode ting ud af. Den danske metalloftproducent melder sig ind i kampen igen med det, de selv kalder New DAMPA, hvor nye produkter og en ny kurs er kombineret med DAMPA's klassiske dyder.**

2012 var et dramatisk år for DAMPA. I foråret meddelte den amerikanske ejer Chicago Metallic med 14 dages varsel, at de ville lukke virksomheden. Meldingen kom som et chok for de dengang ca. 70 medarbejdere på fabrikken i Tommerup. Men nogle gange kan chokbehandling være netop den rette kur, for en gruppe medarbejdere trodsede meldingen fra Chicago og kastede sig ud i et forsøg på at redde fabrikken. Hos en underleverandør, Metalcolour A/S, der lakerer og laminerer de coils, DAMPA bruger til fremstilling af loftskassetter, sad der en erfaren bestyrelsesformand, som blev kontaktet.

## Kaldte på forstærkning

Da meldingen om lukningen kom, var Michael Nykjær ansat som Supply Chain Manager og havde arbejdet i DAMPA i tre år. Han var en del af den gruppe, der henvendte sig til Metalcolours bestyrelsesformand, Henrik Kaa Andersen.

- Vi havde brug for hurtig action og forstærkning udefra, og vi vidste, at netop han havde den forretningsmæssige forståelse og den rette baggrund for at kunne gå ind i DAMPA og få noget til at ske. Så vi henvendte os simpelthen for at høre, om han kunne være interesseret i at overtage fabrikken. Han har tidligere haft succes med at trimme etablerede virksomheder og sætte nye sejl i bl.a. Tandex og Metalcolour og ikke mindst på Dalum Papirfabrik, hvor han og hans partnere fik vendt udviklingen i en situation, der lignede den, vi stod i.

Resultatet af henvendelsen blev en ny dansk overtagelse af fabrikken, men inden handelen nåede at falde helt på plads, nåede der desværre at opstå rygter og historier om, at DAMPA var lukket ned.

- Vi har brugt megen energi på at få månet den amerikanske udmelding om lukning i jorden over for vores kundekreds af arkitekter, installatører, tømrervirksomheder, byggemarkeder og totalentreprenører, fortæller Michael Nykjær, der siden 1. oktober 2012 har været administrerende direktør i det nye DAMPA ApS. Eller New DAMPA, som de kalder sig selv på den fynske fabrik.

## Ultimative løsninger inden for holdbarhed, hygiejne og lyd

DAMPA er en gammel dansk virksomhed, der i mere end 60 år har været kendt for at levere metalpaneler og loftplader af høj kvalitet til skibe og byggeri. Fagfolk kender DAMPA's produkter som ekstremt holdbare, nemme at arbejde med og velegnede til bl.a. hospitaler, hvor hygiejne er en ekstra vigtig faktor. Akustik er også en af DAMPA's store forcer, og i f.eks. biografteater og på skoler, hvor akustikken spiller en vigtig rolle, har man fået øjnene op for DAMPA's perforerede metalpaneler. DAMPA's loftspaneler er fx blevet brugt i Operaen af samme grund. DAMPA er

*Eksempel på Dampa loft, model Interval med indbyggede installationer på det nye Viborg Rådhus.*



### Om Dampa

Virksomheden blev startet i 1951 med produktion af perforerede, lyddæmpede aluminiumspaneler. DAMPA ekspanderede i mange år med loftssystemer til skibe og byggeri. Blev i 1990'erne overtaget af hollandske Van Geel Metal og senere af amerikanske Chicago Metallic. 25. maj 2012 blev DAMPA købt af Metalcolour A/S i Nykøbing F.

Made in Denmark i den bedste betydning; dansk produktion, når den er allermest solid og troværdig, så hvordan kunne det overhovedet komme så vidt, at amerikanske Chicago Metallic ville lukke virksomheden?

- For det første var DAMPA i årevis ejet af en koncern uden reel interesse i produktion af metallofter. For det andet havde virksomheden nok fået lullet sig ind i en fast gænge og nogle vante former, hvor vi producerede vores klassiske metalpaneler, mens markedet og æstetikken udviklede sig væk fra vores loftekassetter med fasede kanter, erkender Michael Nykjær. - Efter 2000 gik smagen inden for byggeriet i retning af store ubrudte loftsflader. Vores konkurrenter med deres gips, mineralulds- og træbetonlofter var nok hurtigere til at reagere på de nye tendenser. Men det er fortid nu. DAMPA er genopstået for fuld damp og har gennem det sidste års tid leveret metalpaneler til mange prestigebyggerier, bl.a. Nykredits nye hovedsæde, Krystallen, Odense Universitetshospitals nye akutmodtagelse, Københavns Lufthavn, Metrobyggeriet på Nørreport, IBMs nye hovedkvarter og store projekter for Vestas og Navitas.

## Lydabsorption i klasse A

Produktudvikling har betydet meget for DAMPA's vej tilbage. Blandt andet har fabrikken udviklet en lydoptimeret udgave af sin klassiske Clip-In kassette. Den nye kassette opfylder kravene til lydabsorptionsklasse A og fås i en skarpkantet udgave, hvor den perforerede overflade når ud over kanten og minimerer den synlige fuge.

- Vores Clip-In klasse A er et lidt dyrere produkt, der opfylder de akustiske krav til nedhængte lofter i undervisningslokaler. Det får studerende og undervisere på Metropolskolen i København snart glæde af, for de lydabsorberende paneler er blevet brugt til en gennemgribende renovering af den gamle skole. Faktisk skal 70 % af de danske skoler renoveres i nær fremtid, og her vil vi selvfølgelig byde ind, fortæller Michael Nykjær. - Vores metallofter har i forhold til andre materialer også mange andre fordele i form af rengøringsvenlighed og robusthed, og så kan de leveres med antibakteriel overflade. Det er der mange bygherrer, der hæfter sig ved.



## Nye dimensioner, nye muligheder og DAMPA classic

Når det gælder pannellofter, har DAMPA gjort sit system mere modulært med dimensioner op til 300 x 1500 eller 600 x 1200 mm. Alle paneltyper passer til samme bæreskinne og kan afsluttes med forskellige overflader. Det øger arkitekternes muligheder for at variere og eksperimentere med nuancer, mønstre og udtryk. Samtidig har DAMPA i samarbejde med leverandører af lys, lyd, køl/varme og ventilation arbejdet med at udvikle skjulte indbygninger, der ikke forstyrrer den samlede loftsflade visuelt og som samtidig giver driftsmæssige besparelser.

- I 2013 har vi også genoptaget produktionen af et godt, klassisk DAMPA produkt, DAMPA Interval loft. Panelerne kan næsten kaldes det nye sort blandt bygherrer og arkitekter, og vi har allerede nu flere dimensioner som standard. Produktion af Interval har været outsourcet siden 2008, men nu har vi taget produktionen tilbage på fabrikken i Tommerup.

## Konstruktiv dialog med arkitekter

I foråret 2013 gennemførte DAMPA en kvalitativ undersøgelse blandt arkitekter, og den har været endnu en øjenåbner og bidraget til at forme den nye kurs. Undersøgelsen viste, at arkitektstanden var delt; nogle troede, at DAMPA var lukket, andre var helt med på den nye situation og kunne ikke forestille sig store byggerier uden DAMPA som leverandør. Fælles for de fleste interviews med arkitekterne var, at de arkitekter, der kendte DAMPA's produkter,

fremhævede skarphe den i designet, enkelheden, at produkternes præcision gør dem nemme at arbejde med, og at de er nemme at vedligeholde, tage ned og sætte op.

- Arkitektundersøgelsen bekræftede os i, at den nye kurs er rigtig, for arkitekterne fremhæver DAMPA's klassiske dyder. Samtidig gjorde undersøgelsen det også klart, at arkitekterne forventer noget nyt fra os. Og så efterlyste de integration mellem loft og tekniske installationer. Så når vi kombinerer DAMPA classic med de mange nye tiltag, vi har lavet inden for design, akustik, lyd og klima, er vi helt klart på vej mod noget godt og varigt, som markedet gerne vil have, og som vi kan stå inde for kvalitetsmæssigt, siger Michael Nykjær.

## Hospitals og skibe

To store markedssegmenter er heldigvis intakte: Hospitalsbyggeri og maritime lofter. Sidstnævnte er især lofter til luksuskrydstogsskibe bygget på tyske værfter. De udgør 50 % af den nuværende produktion og tegner sig for eksportandelen.

- I dag har vi lært at lytte til markedets og arkitekternes ønsker, og vi har etableret nogle gode samarbejder inden for bl.a. lys. Det gør det nemmere for fagfolkene at arbejde med vores produkter og få nogle smukke, ensartede løsninger ude i byggeriet. Internt i virksomheden er vi rykket sammen i bussen i en fleksibel struktur, koordineret af teamplanlæggere. Vi er 45 meget engagerede medarbejdere på fabrikken nu, der alle har lært af det wake up call, vi fik. DAMPA er for alvor tilbage på rette spor, siger direktør Michael Nykjær.





